

УДК 81'25:615.8

Курытенко А. Д.,
студентка,
Національний університет «Запорізька політехніка»

Підгорна А. Б.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри «Іноземна філологія та переклад»,
Національний університет «Запорізька політехніка»

ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ТА ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРИ ВІДТВОРЕННІ ТЕРМІНІВ СФЕРИ РЕАБІЛІТОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОЮ

У сучасному медичному дискурсі реабілітаційна термінологія становить окремий шар фахової лексики, що характеризується високим ступенем спеціалізації, міждисциплінарністю та значним впливом англійської мови. Точність і коректність перекладу термінів цієї галузі мають вирішальне значення для клінічної практики. Проте відтворення англійських термінів сфери реабілітології українською супроводжується низкою труднощів, пов'язаних із відсутністю усталених відповідників, розбіжностями у структурі та семантиці, а також необхідністю застосування різних перекладацьких трансформацій.

Однією з найпоширеніших перекладацьких проблем є збереження точності при транскодуванні запозичених термінів. У деяких випадках перекладач повинен зробити термін одночасно близьким до оригінальної вимови та точним з наукової точки зору: *hemothorax* – гемоторакс [3, с. 181; 1, с. 168], *pareschesia* – парестезія [3, с. 210; 1, с. 199], *kyphosis* – кіфоз [3, с. 379; 1, с. 376], *compliance* – комплаєнс [3, с. 130; 1, с. 116]. Останній термін є показовим прикладом

багатозначності: у клінічному контексті він може означати як «пристосованість легенів», так і «прихильність пацієнта до лікування». Вибір еквівалента тут залежить від конкретного контексту і вимагає професійної компетентності перекладача.

Важливе місце також займають випадки, коли англійські терміни не мають прямих українських відповідників. У таких ситуаціях застосовується описовий переклад з елементами калькування: *load-and-go situation* – ситуація «завантажуй і їдь» [3, с. 54; 1, с. 37]; *open-book pelvic fracture* – відкритий перелом кісток таза за типом «розгорнутої книжки» [3, с. 295; 1, с. 288]. У подібних прикладах перекладач має зберегти медичну точність терміна, водночас адаптуючи його до звичного українського професійного мовлення.

Ще одним різновидом труднощів є пошук адекватного перекладацького відповідника у фаховому контексті, наприклад: *passing the tube* – встановлення трубки / інтубація [3, с. 117]. У медичній сфері саме ці варіанти вважаються нормативними, тоді як буквальный переклад «проведення трубки» не використовується у професійному середовищі. Вибір на користь термінів «встановлення» [2, с. 5] або «інтубація» [2, с. 34] відповідає офіційній термінології, зафіксованій у Національному класифікаторі медичних втручань (НК 026:2021), і забезпечує точність та однозначність сприйняття тексту українською мовою. Подібні приклади демонструють необхідність урахування медичного стандарту.

Значну роль у перекладі відіграють лексико-граматичні трансформації, зокрема зміна частини мови або структури речення, що можуть поєднуватись з лексико-семантичними змінами: *leading to* – «поява»; *of little use* – «малокорисні» [3, с. 121; 1, с. 105–106]. Вираз *leading to* – «поява» є прикладом зміни частини мови у поєднанні з контекстуальною заміною. Конструкція *of little use* – «малокорисні» відображає зміну іменникової форми на прикметникову, що забезпечує природність викладу та відповідність нормам української наукової мови. Такі перетворення допомагають уникнути буквальності, зберегти точність і адаптувати зміст до структур української мови.

Часто також необхідна граматична трансформація пасивних конструкцій, що полягає у зміні їхньої структури відповідно до норм українського синтаксису, наприклад: *OPAs should be cautiously placed in patients with intact gag reflexes to avoid vomiting*. – «Пацієнтам зі збереженим блювальним рефлексом слід з обережністю призначати встановлення ОРА, щоб уникнути блювання» [3, с. 121; 1, с. 107]. У цьому випадку спостерігається зміна типу речення – просте англійське речення трансформується на складне з підрядним мети. Крім того,

змінюється об'єкт дії – якщо в англійському реченні об'єктом є ОРА, то в українському – пацієнти, при цьому пасивна форма зберігається.

Не менш важливою є функціонально-стилістична адаптація. Наприклад, англійське *see Chapter 12* [3, с. 121] у науковому перекладі має передаватися як «див. розділ 12» [1, с. 106], відповідно до норм українських академічних текстів. Такі дрібні, на перший погляд, зміни забезпечують цілісність стилістичного оформлення перекладеного матеріалу.

Загалом аналіз матеріалу (на основі підручника *International Trauma Life Support*) засвідчив, що переклад реабілітаційних текстів поєднує лексику кількох галузей – медицини, травматології, психології, фізіотерапії. Це зумовлює високу термінологічну насиченість і потребу в чіткому розмежуванні значень. Перекладач повинен орієнтуватися у фахових класифікаціях, стандартах і міжнародних скороченнях (*CPR – cardiopulmonary resuscitation* [3, с. 320]), щоб уникнути помилкової інтерпретації.

Отже, переклад англomовних термінів сфери реабілітології українською потребує поєднання лінгвістичної компетентності з глибоким розумінням медичного контексту. Основними труднощами є багатозначність, відсутність еквівалентів, необхідність трансформацій та адаптації до національних мовних і професійних стандартів. Ефективний переклад можливий лише за умови системного підходу, дотримання норм української наукової мови й орієнтації на комунікативну точність і зрозумілість для фахівців медичної сфери.

Література

1. Елсон Р. Л., Ган К. Г., Кемпбелл Дж. Е. Догоспітальна допомога при травмах. *International Trauma Life Support* : пер. з англ. 9-го вид. / наук. ред. пер. : А. О. Волосовець. К. : ВСВ «Медицина», 2023. 440 с. URL : <https://surl.li/gkkraz>.
2. Національний класифікатор медичних втручань НК 026:2021 / МОЗ України. Київ, 2021. URL : <https://surl.li/pxcrom>.
3. Alson R. L., Han K. H., Campbell J. E. *International Trauma Life Support*. [9th ed.]. London : Pearson Education, 2020. 446 p. URL : <https://surl.li/gsnjni>.